

Joensuun Vihreä valtuustoryhmän valtuustoaloite lisätoimenpiteistä vieraslajien torjunnan tehostamiseen

KV 26.05.2025 § 61

Joensuun Vihreä valtuustoryhmä jätti 26.5.2025 valtuuston puheenjohtajalle valtuustoaloitteen lisätoimenpiteistä vieraslajien torjunnan tehostamiseen.

Päätös:

Lähetettiin kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

KRAKLIK 26.08.2025 § 96

Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 2.6.2025 lähettää asian kaupunkirakennepalveluihin valmisteltavaksi.

Joensuun Vihreä valtuustoryhmä on tehnyt valtuustoaloitteen lisätoimenpiteistä vieraslajien torjunnan tehostamiseen. Aloitteen mukaan nykyiset torjuntatoimet eivät ole riittävät vieraslajien torjunnalle ja valtuustoryhmä ehdottaakin, että torjuntatoimien tehostamiseksi Joensuussa otettaisiin torjuntatyössä käyttöön joukkoistaminen. Joukkoistamisen työkaluksi valtuustoryhmä ehdottaa Crowdsorsa-mobiilipeliä, mitä monet kunnat ovat vieraslajien torjunnassa käyttäneet. Joukkoistamisen lisäksi valtuustoryhmä huomauttaa, että vieraslajien torjuntaan tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota maankäyttöön ja rakentamiseen liittyvissä hankkeissa. Maankäytön ja rakentamisen yhteydessä tulisi ottaa käyttöön seurantajakso, jolloin vieraslajien esiintymistä tarkkaillaan tehostetusti ja torjuntatoimiin ryhdyttäisiin heti esiintymien ilmaantuessa. Joensuun Vihreä valtuustoryhmä ehdottaa tehostetun seurannan pilottikohteeksi Hammaslahden puretun terveystaseman tonttia.

Joensuun vieraslajien torjuntatyötä on toteutettu kaupungin vieraslajilinjauksen mukaisesti (KraKlik 20.10.2020 §170), jonka mukaan torjuntatyö painotetaan koskemaan vieraslajeista erityisesti jättiputkea, jättipalsamia ja kurturuusua. Torjuntakohteiden valikoitumiseen vaikuttavat alueen ympäristönsuojelulliset erityispiirteet, alueen käyttötarkoitus ja alueen rakentuminen. Ensisijaisesti torjuntakohteita ovat Natura-alueet ja luonnonsuojelualueet sekä niiden lähialueet. Yleisessä käytössä olevat alueet ovat niin ikään tärkeitä torjuntakohteita mm. jättiputken terveydelle haitallisten ominaisuuksien vuoksi ja myös vieraslajien todennäköisemmän leviämisen vuoksi. Vielä keskeneräisillä ja rakentuvilla alueilla torjuntatoimien suorittaminen on melko yksinkertaista ja kustannustehokasta.

Joensuussa vieraslajien torjuntaa on tehty liikennealueiden ja yleisten alueiden hoidon yhteydessä, sekä osana kuntouttavaa työtoimintaa. Kaupungin kesätyöntekijät ovat myös tehneet ohjatusti jättipalsamin kitkentää. Lisäksi kaupunki on avustanut ja organisoinut vieraslajitalkoita. Kolmannen sektorin toteuttamat kitkentätalkoot ovat niin ikään olleet merkittävässä roolissa Joensuun vieraslajien torjunnassa.

Kaupungin asiantuntijoiden näkemysten mukaan torjuntatyö on riittävää nykyiset resurssit huomioiden. Vieraslajien hävittämistä on saatu tehostettua ohjauksen ja

pitkäjänteisen torjuntatyön tuloksena. Tuloksia on saavutettu erityisesti jättiputkiesiintymien kanssa. Kaupungin omissa rakennusurakoissa vieraslajiesiintymien ehkäisemiseksi on tarkennettu määräyksiä maa-ainesten käsittelyssä.

Suomen ympäristökeskuksen asiantuntijan mukaan joukkoistaminen on hyvä työkalu kartoittaa vieraslajien esiintymät ja kasvupaikat. Vieraslajien hävittämiseen Crowdsorsan kaltaiset joukkoistamisen työkalut ovat kuitenkin tehottomia, sillä vieraslajien hävittäminen edellyttää pitkäjänteistä ja monivuotista torjuntaa samalla paikalla, eikä tämä yleensä toteudu joukkoistamisen työkalujen avulla.

Kaupungilla on hyvät tiedot nykyisistä vieraslajien esiintymispaikoista ja nämä on merkitty paikkatietopohjaiseen vieraslajiportaaliin. Tunnistettuihin kohteisiin ohjataan tarvittavia toimenpiteitä tai ne ovat tulossa torjuntaan resurssien puitteissa. Pitkällä tähtäimellä joukkoistamisen työkalulla ei saavutettaisi merkittäviä hyötyjä vieraslajien torjunnassa.

Valmistelijat: yhdyskuntainsinööri Laura Koskela
viherasiantuntija Jaana Mähönen
ympäristönsuojelupäällikkö Aino Heikura

Kaupunkiympäristöjohtajan päätösehdotus:

Kaupunkirakennelautakunta päättää

esittää kaupunginhallitukselle, että se antaisi edellä kirjoitetun vastauksen valtuustaloitteeseen vieraslajien torjunnan tehostamisesta.

Päätös:

Keskustelun aikana Terhi Savolainen ehdotti asian palauttamista uudelleen valmisteltavaksi. Katja Kolehmainen kannatti Savolaisen tekemää ehdotusta.

Kaupunkirakennelautakunta päätti yksimielisesti palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi.

KRAKLK 18.11.2025 § 144
988/00.02.00.03/2025

Asian uudelleen valmistelun yhteydessä kaupunki on selvittänyt joukkoistamisen työkalujen (mm. Crowdsorsa-sovelluksen) hyödyntämismahdollisuuksia vieraslajien torjunnassa tekemällä kyselyn eri kuntiin. Vastaukset saatiin Kuopiosta, Kontiolahdelta, Lappeenrannasta, Jyväskylästä ja Espoosta. Lisäksi haastateltiin vielä erikseen Crowdsorsan edustajaa.

Kyselyssä selvitettiin mm. mitä lajeja on torjuttu, kuinka torjuntakohteet on määritelty, miten kunnat ovat kokeneet saavutetut hyödyt, kuinka kitkentäjätteet on käsitelty ja minkälainen oli hankkeen kokonaisbudjetti ja miten se on jakautunut.

Saatujen vastausten perusteella voidaan todeta, että satunnaisesti toteutettuna joukkoistamisen työkalulla ei ole saavutettu merkittäviä hyötyjä varsinaisessa vieraslajien torjuntatyössä. Kokemusten mukaan torjuntatyö on ollut tehokkainta niissä kohteissa, joissa kaupungit ovat toteuttaneet työtä systemaattisesti useiden vuosien ajan.

Suurimmat saavutetut hyödyt joukkoistamisen työkaluilla liittyvät kuntalaisten osallistamiseen, ulkoilun ja liikunnan lisäämiseen sekä tietoisuuden kasvattamiseen haitallisista vieraslajeista. Erityisesti nuorten osallistuminen on ollut merkittävää, ja pelillistetty torjuntatyö on saanut runsaasti näkyvyyttä myös mediassa. Yleinen ilmapiiri ja asenteet vieraslajityötä kohtaan ovat parantuneet näkyvyyden ansiosta.

Kustannusten osalta toteutetuissa kokeiluissa noin kolmannes budjetista on kohdistunut mobiilipeliin osallistuneiden palkkioihin ja kaksi kolmasosaa mobiilipelin tekniseen toteutukseen sekä operaattorin palkkioihin. Kustannuksia voidaan verrata kaupungin omana työnä toteutettuun vieraslajien torjuntaan. Kontiolahdella tehtiin kesällä 2025 noin viiden hehtaarin torjunta-alue neljän henkilön työpanoksella kunnan omana työnä. Mikäli vastaava työ toteutettaisiin Crowdsorsa-sovelluksen kautta, kustannusten arvioidaan olevan noin 20 000–30 000 euroa. Tästä summasta noin 10 000 euroa muodostuisi torjuntatyötä tekevien palkkioista ja noin 20 000 euroa pelin järjestäjän osuudesta.

Vieraslajien torjuntatyön tehostamisen kannalta hyödyllisintä olisi kartoittaa uusia vieraslajiesiintymiä erityisesti kaupungin omistamilta maa-alueilta. Alustavien selvitysten perusteella tällainen kartoitus olisi mahdollista toteuttaa erillisenä pelinä. Sen kustannus olisi noin 6 000–7 000 euroa per vieraslaji, ja lisäkustannus per lajike 1 000–2 000 euroa.

Joukkoistamisen työkalut, kuten Crowdsorsa, voivat pienemmissä kunnissa tuoda suhteellisesti suurempia hyötyjä kuin suuremmissa kaupungeissa, sillä pienten kuntien resurssit vieraslajityöhön ovat vielä rajallisemmat kuin suuremmissa kaupungeissa. Näissä kunnissa torjuntatyötä voidaan toteuttaa vain hyvin rajatusti, usein ilman erillistä rahoitusta tai vakituista henkilöstöä. Tämän vuoksi joukkoistamisen työkalut mahdollistavat kuntalaisten aktiivisen osallistumisen torjuntatyöhön tilanteessa, jossa kunnan oma resurssointi ei ole mahdollista. Joensuun kaupungin vieraslajityö on kuitenkin suunnitelmallista ja torjuntatyön painopisteiden osalta suhteellisen tehokasta, joten resurssien kohdentaminen kaupungin omaan vieraslajityöhön toisi suuremmat edut kuin resurssien käyttäminen joukkoistamisen työkaluihin.

Yhteenveto

Yhteenvetona voidaan todeta, että joukkoistamisen työkalun kautta saavutetut merkittävimmät hyödyt liittyvät kuntalaisten osallistamiseen ja vieraslajitietoisuuden lisäämiseen. Sen sijaan itse torjuntatyön vaikuttavuuden kannalta työ on tehokkainta, kun sitä tehdään kaupungin organisoimana ja pitkäjänteisesti. Mahdollisen mobiilipelin käytössä torjuntatyössä hankkeeseen varautuista kustannuksista keskimäärin 2/3 kuluu varsinaisen pelin ylläpitoon ja vain 1/3 ohjautuu torjuntatyötä tekeville henkilöille. Crowdsorsa tarjoaa kuntalaisille yhden lisätavan osallistua oman lähiympäristönsä hoitoon, mutta se ei yksin ratkaise vieraslajien torjunnan haasteita.

Vieraslajien kartoituksen-, torjuntatyön- ja asiantuntijoiden näkemysten kuvaus on esitetty aiemmassa, kaupunkirakennelautakunnan 26.8.2025 § 96 käsittelyssä olleessa tekstissä.

Valmistelijat: kaupungininsinööri Tero Toivanen
yhdyskuntainsinööri Laura Koskela

Kaupunkiympäristöjohtajan päätösehdotus:
Kaupunkirakennelautakunta päättää

esittää kaupunginhallitukselle, että se antaisi edelle kirjoitetun vastauksen Joensuu Vihreä valtuustoryhmän valtuustoaloitteeseen lisätoimenpiteistä vieraslajien torjunnan tehostamiseen.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.